

Tekniska nämnden

Medborgarförslag - Gratis kollektivtrafik, bussresor för alla på Gotland

Förslag till beslut

Tekniska nämnden beslutar att avslå medborgarförslaget.

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har inkommit där förslagsställaren föreslår att kollektivtrafiken ska vara gratis för alla för att på så vis bli ett reellt alternativ till bilkörande. Ökande bensin-och dieselpriiser samt att få ner användningen av fossila bränslen ur miljösynpunkt är två av förslagsställarens argument för förslaget. Förslagsställaren menar även att gratis kollektivtrafik bidrar till fler arbeten inom bussbranschen samt att medborgare får mer pengar över till mat och andra konsumtionsvaror, som stigit mycket i pris det senaste året. För att ta steget från ensamåkning i bil till att åka kollektivtrafik menar förslagsställaren, att gratis kollektivtrafik är vad som krävs.

Bedömning

Kollektivtrafikenheten rekommenderar inte att kollektivtrafiken ska vara gratis för samtliga medborgare då det riskerar att leda till stora oönskade kostnadsökningar. Kostnadsökningar i form av fler turer, att fler bussar kan behöva köpas in, vandaliseringar riskerar att öka och vaktbolag kan behöva hyras in. Försök har gjorts på flera håll i landet där detta blivit några av effekterna (bilaga 1).

Införande av gratis kollektivtrafik skulle, förutom kostnadsökningar även innebära att den årliga intäkten av kollektivtrafiken, ca 12 miljoner kronor per år, behöver finansieras av offentliga medel.

Bussiga kortet var tidigare, fram till juni 2012 giltigt för obegränsat antal gratisresor i stadstrafiken och några av effekterna var att det kraftigt ökade resandet gjorde att förstärkningsbussar behövde sättas in. Det är sannolikt att samma situation skulle inträffa igen om resandet var gratis för alla, men även med konsekvensen att ytterligare fordon behöver köpas in, vilket ger en ökad ramkostnad varje år som skulle bestå avtalstiden ut (till 2033).

Försök har gjorts att införa gratis kollektivtrafik på olika håll i landet (bilaga 1), men då konsekvenser, förutom kostnadsökningar, såsom ökad otrygghet, vandalisering

1 (2)

och att bussen använts som ungdomsgård blivit resultatet, föreslår kollektivtrafikenheten att medborgarförslaget avslås.

Barn- och genusperspektiv - Gratis kollektivtrafik skulle innebära att barn- och ungdomar troligtvis promenerar och cyklar mindre när de kan resa gratis i kollektivtrafiken. I vissa städer har man märkt att människor går och cyklar i mindre utsträckning när kollektivtrafiken är gratis. I Visby, där ca 43 % av Gotlands medborgare bor, är det gång- och cykelavstånd i stort sett överallt. Gång och cykling är sätt för barn att få vardagsmotion, vilket ger positiva effekter på hälsan. Förslaget innebär därmed en risk att barn och ungdomar som rör sig, framförallt i Visby får mindre vardagsmotion och därmed sämre hälsa. Förslaget motverkar därmed Regionfullmäktiges prioritering för perioden 2024-2027 om hälsofrämjande arbete och att utveckla tidiga förebyggande insatser i alla verksamheter och Regionstyrelsens mål att andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027.

Kvinnor känner sig oftare otrygga i kollektivtrafiken än män. I flera städer där kollektivtrafiken är gratis ökar otryggheten i kollektivtrafiken på grund av ökat stök ombord och på hållplatser. Stöket kommer av att vissa, bland annat ungdomar, börjar använda kollektivtrafiken som ett ställe att uppehålla sig på istället för ett färdmedel. Det kan även bli högljutt och bråkigt, vilket leder till att flera, inte minst kvinnor och äldre men även andra barn, börjar undvika kollektivtrafiken.

Landsbygdsperspektiv - Förslaget påverkar både de barn som bor i Visby och de som bor på landsbygden. Som förslagsställaren anger kan förslaget innebära en ekonomisk lättnad för de medborgare som kan nyttja kollektivtrafiken. Däremot, som tidigare beskrivits, leder förslaget till en ökad risk för otrygghet och sämre hälsa för de som inte längre får samma vardagsmotion.

Ekonomisk konsekvensanalys - Förslaget innebär att biljettintäkter uteblir, motsvarande ca 12 miljoner kronor per år. Ökade kostnader på grund av fler turer, inköp av fler bussar och övriga troliga kostnadsökningar, är kostnader som måste finansieras genom ökade offentliga medel.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Sammanställning av synpunkter från försök med nolltaxa
Medborgarförslag daterad 2022-09-05
Tjänsteskrivelse Teknikförvaltningen daterad 2023-11-16

Teknikförvaltningen

Patric Ramberg
Teknisk direktör

Skickas till

Regionstyrelsen och förslagsställaren